

25.78x18.3	1/2	1	עמוד	הארץ - כותרת	06/03/2017	57528263-8
מכון חרובאשר בן אריה מנכל מכון חרו - 29450						

אלפי פגיעות בקטינים אינן מדווחות למשטרה באישור ועדות פטור מיוחדות

לי ירון

דודה של רוני (שם בדוי) ביצע בה מעשה מגונים מאז היתה בת 8 ועד שהגיעה לגיל 13. כשהיתה בת 15 גילתה לעובד דת סוציאלית מה כללו "משחקי הילדים", כהגדרת הדוד. כשנשארה לה אם היא רוצה להגיש תלונה במשטרה, השיבה רוני בשלילה

מוחלטת – היא תתאבד אם המ"קרה ידווח, הבהירה. הוריה, שת"מכו בהתמודדות עם המקרה בדל"ת אמות המשפחה וחששו מהליך פלילי, התחייבו כי הילדה לא תפגוש יותר את הדוד בהיותה לבדה. העובדת הסוציאלית הח' ליטה להעביר את המקרה לווע' דת פטור מדיווח למשטרה, וזו אישרה את הבקשה. הדוד לא

פגע עוד ברוני, אך שנים אחר כך התברר שגם אחיה, הגדול ממנה בשנה, היה קורבן שלו. רק אז דווח המקרה לרשויות החוק. בשנים האחרונות חלה עלייה מתמדת בהיקף האישורים שמ"ספקות ועדות הפטור להימנעות מדיווח למשטרה על פגיעה ב"י"דים וחסרי ישע. נתונים שהגי' עו לידי "הארץ" מגלים כי בשנת

2015 ניתן פטור מדיווח ל-1,552 מקרים, לעומת תשעה אישורים בלבד שניתנו שני עשורים קודם לכן. "יש ב-20 השנים האחרונות עלייה כללית בדיווחים על פגיעה בילדים – והפניות לוועדות בהתאם", אומרת חוה לוי, העו' בדת הסוציאלית הראשית לחוק הנוער במשרד הרווחה.

המשך בעמוד 3

ועדות הפטור מדיווח על אלימות נגד קטינים

44 אלף

דיווחים התקבלו במשרד הרווחה ב-2015

כ-4% הופנו לוועדת הפטור

כ-44% בעקבות התעלות פיזית, מינית או רגשית

כ-74% מהפוגעים - קרובי מהמשפחה או האחראים עליהם

25.86x35.8	2/2	3	עמוד	כותרת	הארץ -	06/03/2017	57528287-4
מכון חרובאשר בן אריה מנכל מכון חרו - 29450							

חובה לספר, אבל לא למשטרה

בשנים האחרונות חל זינוק במספר הפטורים מדיווח למשטרה על אלימות נגד קטינים במשפחה. בעוד שרבים מברכים על מגמת השיקום בבית ולא מאחורי הסורגים, עולות לא מעט תהיות על האופן שבו מתקבלות החלטות מאחורי דלתיים סגורות

לי ירון

המשך מעמוד 1

אך לא רק מספר הבקשות בעלייה מתמדת, גם שיעור האישורים: 93% מהפניות לוועדה דה ב-2015 נענו בחיוב, לעומת 45% ב-1995. הסבר לזינוק הזה יכולים אולי לספק חברי ועדות הפטור, אלא שבאשר למתרחש בדיוניהן, רב הנסתר על הגלוי.

חשש לחיי הקורבן

ועדות הפטור, הנמצאות באחריות פרקליטות המדינה, הוקמו לאחר חקיקת חוק חר" בת הדיווח בשנת 1989. בישי ראל על כל אדם לדווח לפקיד סעד או למשטרה, אם בידו חשד סביר כי בוצעה עבירה בקטין או חסר ישע בידי האחראי עליו או בן משפחתו. ואולם, אם הדיווח מועבר לפקיד סעד, החוק מאפשר לו להימנע מהעברת הדיווח למשטרה, אם קיבל אישור מאחת מאותן הוועדות.

מתן פטור סייע לאורך השנים לא לפי ילדים נפגעי התעללות, עדיין עולות שאלות על הנעשה בדיונים המתקיימים מאחורי דלתיים סגורות ובחיסיון מוחלט. אף כי ועדות הפטור הוקמו על פי חוק, אין בחוק זה התייחסות לעבודתן השוטפת ולפרטיה. כפר על נוצר מצב בו הן פועלות ללא קריטריונים שקופים המנחים אותן בבחינת המקרים ובקבלת החלטות. כמו כן, אין אפשרות לערער על החלטותיהן.

פרופ' בן אריה: "כל עוד אין נהלים שקופים, נכנסים שיקולים שאינם מקצועיים בהכרח"

"ועדות הפטור הן כלי חשוב שתכליתו להגן על הילדים", אמר "להארץ", פרופ' אשר בן אריה, "אולם יש צורך בנהלים, בקריטריונים ברורים וגלויים לכל הקורבים מעתה יש להחליט לדחות את

העובדה כי הכללים על פיהם פועלות הוועדות והשיקולים העומדים בפניהן בתהליך קבלת החלטות אינם ידועים לכל, מקשה על הבנת פשר הגידול החד באחוזים הגורפים למתן פטור מהעברת דיווח על פגיעה בקטין למשטרה. פועל יוצא של כך הוא החשש כי מקרים דומים יובי-לו להחלטות שונות רק על פי המיקום הגיאוגרפי או הפרקליטות אליה משתייך התיק ולא על פי כללי הצדק והדין. ואכן, מה נתונים עולים פערים בין אחר זי האישור בין המחוזות השונים. בעוד ש-98.1% מהבקשות המגיעות לוועדה של מחוז מרכז מאושרות, הדבר נכון רק לגבי 80% מאלה הנדונות במחוז תל אביב.

"כל עוד אין בקרה ואין נהלים שקופים, נוצרים עיוותים ונכנסים שיקולים שאינם מקצועיים בהכרח ואינם עולים בקנה אחד עם החוקים שהחברה קבעה לעצמה", אומר בן אריה. "יש צורך

בית לין, מרכז הגנה לילדים ונוער של משרד העבודה והרווחה, אתמול צילום: אילן אסייג

בישראל קיימות שש ועדות כאלה, לצד שש פרקליטויות המחוז (ירושלים, תל אביב, מ"ר, כו, חיפה, צפון ובאר שבע), ובכל אחת מהן יושבים שלושה יו"ר הוועדה שהוא נציג פרקליט מחוז, קצין משטרה בדרגת רב פקד ומעלה ופקיד סעד מחוזי. כאשר ועדה מעניקה פטור, מטרתו להבטיח מוצא אחר במקרים חריגים שבהם פתיחת חקירה יכולה לפגוע בילד ובמשפחה יותר מלהועיל – למשל כאשר קיים חשש לחייו של הקורבן או חשש להרס משפחה הנמצאת בתהליכי שיקום (בייחוד כאשר מדובר בחברות שמרניות יותר, כמו הערבית או החרדית). פטורים אחרים ניתנים כאשר ילדים בגילי הגן נפגעו מינית על ידי ילדים אחרים.

"הוועדות מהוות גשר טיפולי חשוב ומאפשרות שיקום במקרים שבהם היה הרס אם המקרה היה מדווח", אומרת לוי. "צריך להבין שהעובדים הסוציאליים מקשים על עצמם כשהם פונים לוועדה – כך שאם הם בוחרים לפנות זה משיקול של טובת הקטין ולא כדי לחסוך עבודה". ואולם, גם אם

וגורמי הסיכון בה. מנכ"לית איגוד מרכזי הסיוע, אורית סוליציאנו סבורה כי "חשוב ביותר שכל מי שיושב בוועדות פטור יעבור הכשרות יעודיות לגבי הדינמיקה של פגיעה מינית כדי להבין את הפי-תולוגיות הקיימות במשפחות ואת הצורך לקבל החלטה מושכלת ומדויקת". לדבריה, "כל החלטה של ועדת הפטור היא קריטית ויש לה השלכות עצומות על חיי הילד או הילדה".

הפרקליטות התייחסה לנושא זה ואמרה כי "הנוהל גובש בשיתוף יושבי ראש ועדות הפטור וגורמי המשטרה והרווחה. אחת לחצי שנה מקיים מנהל המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה ישיבות סדירות עם יושבי ראש הוועדות, בהן מעדכנים ודנים בבקשות שונות המצויות על שולחנם, בין היתר כדי ליצור אחידות בהחלטות וכן כדי להתמקצע".

אחת הביקורות נגד עבודת הוועדות היא על כך שבחלק מהמקרים המעקב שאחרי לוקה בחסר, והגורם האלים נותר בסביבת הילד – או שעלול לפגוע בילדים אחרים.

על מקרה מסוג זה יכולה לספר לירון (שם בדוי), שכיום היא בת 17. כשהיתה בצעירותה פגע בה מינית בן משפחה. העובדת הסוציאלית שטיפלה במקרה העבירה אותו לוועדת הפטור, שאכן ניתנה ואולם, שנה לאחר אותה החלטה, לירון טרם שולבה בטיפול וגורם הסיכון לא הורחק ממנה. שנתיים אחר כך כבר החליטה לקחת את העניינים לידיים ופנתה למשטרה. עתה ממתין התיק נגד הפורג (שהתחתן בינתיים) להחלטת הפרקליטות.

למעשה מקרה זה מגלם את הקושי הגלום בעבודת הוועדה, שנודרשות למצוא איוון בין האינטרס הציבורי לדווח למשטרה כדי שתיפתח חקירה – לבין האינטרס, שגם הוא ציבורי, לתת פטור כדי להגן על הקטין או חסר הישע ולספק לו את אותה "הגנה הרמטית".

"נדרשת בדיקה צמודה במיוחד והמשך מעקב וטיפול לאחר מתן הפטור שלא תמיד מתאפשר", אומרת ליוה ניקולאיצ'וק, מנכ"לית מסל"ן (מרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה ואלימות בוגרים), שטיפלה ב-20 השנים האחרונות בעשרות מקרים שהועברו לוועדות הפטור. לדבריה, לא תמיד הוועדה וגורמי הטיפול כושרים ביום שאחרי. סיפורה של יעל (שם בדוי) יכול להמחיש זאת. כשהיתה בת 12, ניסה בן זוגה של האם לאנוס אותה. הילדה עמדה בתוקף על כך שהמקרה לא ידווח למשטרה, כי לא רצתה שאמה, שהיתה בעלת עבר קשה, תתאבד עקב כך ואף איימה בעצמה בהתאבדות. הפטור ניתן, כמו גם מעקב צמוד אחרי בני המשפחה. במרוץ השנים נשאר בני הזוג נשואים והביאו לעולם ילדים. יעל נשחה לפנימייה, התגייסה, וכיום היא עובדת במשרה בכירה ומתחזקת את הקשר עם אמה.

ניקולאיצ'וק דווקא יוצאת נגד קביעת קריטריונים ברורים לעבור דת הוועדה. "מה שטוב בוועדות הללו זה המענה האישי, האנושי והמדויק לכל מקרה לגופו", היא מציינת. "לדעתי אם היו קריטריונים קבועים, משהו מהרגישות הו הולך לאיבוד, וזה כל היופי. כל הוועדות שאני עובדת עליהן עורו לנפגעות ולנפגעים ולמשפחות שלהם להגיע למקום טוב יותר".

מפרקליטות המדינה נמסר כי "גם המקרים המצוינים בפנייה אינם מוכרים לנו. עם זאת נציין, כי בשנת 2011 הורחבה חר" בת הדיווח גם לפגיעה מינית בין אחים במשפחה, אשר מטבע הדבר רים ונוכח מורכבות הפגיעה והטיפול בה העלתה באופן משמעותי את הפניות לוועדות הפטור".

עוד נמסר כי "גם המקרים המצוינים בפנייה אינם מוכרים. אולם ככלל ניתן לומר, כי השיקול המרכזי העומד בפני הוועדה הדנה במתן פטור הוא טובת הילד הנפגע, כאשר בכל תיק נבנית תוכנית מוגנת לילד שבה נעשית חשיבה כיצד ניתן למנוע פגיעה נוספת בי-לד ובקטינים נוספים במשפחה, ככל שישנם. לגבי ערעור – לשון החוק כיום אינה מאפשרת זכות ערעור על החלטת הוועדה והדבר

אחת הביקורות היא על כך שלעתים האדם הילד לאחר קבלת הפטור

מצריך שינוי חקיקה. בצד זאת, הנוהל מאפשר לבקש מהוועדה לעיין מחדש בהחלטתה, אם ישנו מידע נוסף שלא היה בפניה בעת קבלת ההחלטה".

באשר למעקב אחר המשפחה והגורם האלים בה נמסר כי "משניתן פטור מלא מחובת הדיווח, לאחר שהוועדה שוכנעה כי מדובר בטובתו של הקטין והוא מוגן מפגיעה נוספת, רשויות הרווחה אמונות על המעקב אחר התוכנית הטיפולית".